

ВИСНОВОК

наукового керівника про оцінку роботи аспіранта М. С. Шманатова у процесі підготовки дисертації на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 052 - «Політологія» та виконання індивідуального плану наукової роботи, індивідуального навчального плану

Аспірант М.С. Шманатов завершив бакалаврське навчання за спеціальністю 032 – Історія та археологія у Дніпровському національному університеті ім. О. Гончара, отримав диплом магістра за спеціальністю 291 – Міжнародні відносини, регіональні студії: європеїстика у Харківському національному університеті імені В. Н. Каразіна. У 2021 році він вступив до аспірантури за освітньо-науковою програмою 052 – Політологія, де протягом навчання працював над дисертаційним дослідженням на тему «Реалізація влади на окупованій території: порівняльний аналіз».

За час навчання в аспірантурі М.С. Шманатов повністю виконав індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план. Аспірант успішно склав усі іспити та заліки, що свідчить про його високий рівень підготовки. Крім того, він значно підвищив свій рівень наукової кваліфікації, працюючи над актуальною науковою проблематикою, яка має важливе значення для сучасної політичної науки та практики державотворення брав участь у конференціях та тематичних семінарах як національного, так і міжнародного характеру, представляючи тему та поглиблюючи власні знання. Протягом 2021-2025 рр. ним повністю завершено науково-практичну роботу, рукопис дисертації і опубліковано статті у фахових та інших журналах з висвітленням матеріалів дисертації. Всю документацію для звітування здобувач оформлював та надавав вчасно.

Актуальність дослідження аспіранта не викликає сумнівів. Вивчення механізмів реалізації влади на окупованих територіях, їх впливу на державотворчі процеси, суверенітет, територіальну цілісність і стабільність як

окупованих територій, так і міжнародних відносин є вкрай важливим у контексті сучасних політичних реалій. Робота М.С. Шманатова спрямована на глибокий аналіз політичної організації, управління та стратегій іноземного контролю на окупованих територіях. Зокрема, автор приділяє увагу дослідженню таких форм іноземного контролю, як військова окупація, окупація з метою анексії та міжнародні територіальні адміністрації. Через аналіз підібраних відповідно до теоретичних розробок випадків, розглянуто практику здійснення окупації міжнародним та іноземним акторами як політичного інституту для досягнення власної мети.

За час навчання в аспірантурі Микита Шманатов набув рівня компетентності, що відповідає вимогам підготовки доктора філософії, який складається із загально-наукового, універсального та спеціального напрямів. Перший характеризується засвоєнням знань та результатами навчання відповідно до затвердженого індивідуального навчального плану. Другий передбачає оприлюднення власних результатів дослідження у фахових наукових виданнях та їх апробація на наукових конференціях і практичних заходах, як національного, так і міжнародного рівня. Спеціальні навички охоплювали здатність до розробок та пропозицій нових теоретичних підходів, розв'язання комплексних проблем дослідницької діяльності, а також до застосування актуальної методології, методів та інструментів наукової діяльності за фахом.

Дисертаційне дослідження М.С. Шманатова базується на сучасній методологічній основі, яка включає методи порівняльного аналізу, кейс-стаді, контент-аналізу, інституційного аналізу та інтерпретативного підходу. Аспірант продемонстрував високий рівень володіння цими методами та здатність застосовувати їх для розкриття складних політичних явищ. Значною методологічною новизною роботи є розробка авторських підходів до типологізації окупацій, яка враховує сучасні прояви цього явища, зокрема військову окупацію з метою анексії. Він здійснив комплексне та системне

дослідженні явища окупації, спираючись на сучасні теоретико-концептуальні доробки, зокрема використовуючи знання із галузі знань політології, міжнародного права, міжнародних відносин та історії. Шманатов М. С. опрацював, проаналізував існуючу наукову літературу та масив спеціальних джерел, що дозволило сформувати теоретичні підходи до дослідження явища окупації, а також категорії аналізу, які дозволили проаналізувати конкретні випадки (кейс-стаді) та здійснити порівняльний аналіз. Він здійснив систематизацію наукових фактів, та результатів аналізу випадків, що дають найбільш повне уявлення про природу, механізми, структуру та особливості реалізації влади на окупованих територіях іноземними та міжнародними акторами.

Наукова новизна дослідження проявляється у системності завдань та комплексності підходів до їх вирішення. Аспірант визначив класифікацію окупацій, виділив ключові категорії для аналізу явища та визначив концептуальні засади реалізації влади в умовах окупації. Він вперше здійснив порівняльний аналіз різних проявів окупації як форми іноземного контролю, включаючи окупацію Туреччиною північного Кіпру, місії ООН у Косово та Східному Тиморі, військову окупацію Іраку та Палестини, а також російську окупацію та анексію територій України. Робота в тому числі охоплює дослідження механізмів легітимації окупаційної влади, особливостей її структурної організації та впливу на соціально-політичні процеси в регіонах. Наукова новизна роботи полягає у комплексному аналізі окупації як політичного інституту, а не лише як тимчасового політичного режиму. У дослідженні запропоновано новий підхід до вивчення різних видів окупації, як одного із явищ іноземного контролю (військова окупація, окупація з метою анексії, міжнародні територіальні адміністрації) та як інституційної практики міжнародного або іноземного актора, що здійснюється у відповідності до конкретних політичних цілей.

Практичне значення роботи полягає у можливості застосування її результатів для вдосконалення політичних підходів до управління окупованими територіями, розробки стратегій стабілізації в умовах іноземного контролю, а також у побудові ефективних моделей реалізації влади на окупованих або деокупованих територіях. Висновки дослідження можуть бути корисними для державних органів влади, аналітичних центрів, міжнародних організацій та наукових установ при розробці механізмів врегулювання конфліктів, управління окупованими/деокупованими територіями та забезпечення їх постконфліктного розвитку.

Матеріали дисертації мають прикладне значення для аналізу кейсів окупації у міжнародній практиці, оцінки ефективності різних видів окупації та практик її використання акторами задля власних цілей. Отримані результати можуть використовуватись у навчальних програмах для підготовки спеціалістів у галузі політології, міжнародних відносин, безпеки та врегулювання конфліктів, а також при розробці спеціальних курсів з вивчення політичних режимів, іноземного контролю та управління, міжнародного адміністрування та управління в умовах кризи.

Застосування загальнонаукових та спеціальних методів у поєднанні з міждисциплінарним підходом надало дослідженню цілісності та комплексності, дозволивши створити єдину теоретичну та методологічну базу для аналізу політичної організації влади в умовах окупації.

Емпірична база дослідження включає широкий спектр документів і даних. В роботі проаналізовано міжнародні договори та переговори між сторонами конфліктів, які мали прямий вплив на організацію влади в окупації та управління територіями, зокрема Мінські угоди I, II, Угоди в Осло I, II, результати переговорів між Республікою Кіпр та Турецькою Республікою Північного Кіпру, Республікою Сербією та Косовської автономною адміністрацією за посередництва ООН та ін. Також проаналізовані формули та плани представників ООН або представників сторін переговорів щодо

досліджуваних кейсів, зокрема формули Штайнера (Косово), Штайнмаєра (Україна), план Аннана (Кіпр), що мали вплив на зовнішнє врегулювання конфліктів і відповідно на перебіг окупації.

Разом із цим, в роботі використані резолюції Ради Безпеки та Генеральної Асамблеї ООН, що стосуються проаналізованих кейсів в роботі, десятки звітів міжнародних територіальних адміністрацій ООН (місій), а також закони, документи та звіти окупаційних адміністрацій (кейси Іраку, Палестини, України). Крім цього в роботі використовуються аналітичні записки та тематичні дослідження міжнародних правозахисних організацій («Human Rights Watch», «Amnesty International», «BADIL Resource Center for Palestinian Residency and Refugee Rights», «Української Гельсінської спілки з прав людини» ін.), а також Спеціального координатора ООН з Близькосхідного мирного процесу. Використовуються бази даних та дослідження міжнародних аналітичних центрів таких як Freedom House, Council on Foreign Relations та ін. Крім того, було використано офіційні заяви, свідчення учасників подій, оприлюднені в медіа та на прес-конференціях.

Здобувач М.С. Шманатов здійснив достатню апробацію результатів свого дослідження. Основні положення дисертації було представлено на науково-практичних конференціях та семінарах, у тому числі в межах міжнародної мережі дослідників окупаційних процесів. Аспірант опублікував 4 наукові статті у фахових виданнях, а також 2 – у міжнародному науковому журналі та збірнику матеріалів конференції, а також 2 – у всеукраїнських збірниках матеріалів конференцій.

Результати роботи використані при виконанні науково-дослідницької теми кафедри політології Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна «Реформування політичної системи України у глобальній та порівняльній перспективі» (№ 0119U102298). Матеріали дослідження можуть знайти практичне використання в навчальному процесі, при підготовці нормативних і спеціальних курсів у вищих навчальних закладах з проблем

політології, етнополітології, конфліктології, міжнародних відносин, державного управління, зовнішньої політики України, новітньої історії. Науково-дослідний аспект застосування результатів дослідження полягає також у тому, що його основні положення та висновки можуть бути використані для подальшої розробки цієї проблематики.

Зважаючи на вищевикладене, вважаю, що наукова кваліфікація М.С. Шманатова відповідає вимогам, що пред'являються до здобувача ступеня доктора філософії. Його дисертаційне дослідження є ґрунтовною розробкою актуальної проблеми, виконаною на сучасних теоретико-методологічних засадах та базуючись на широкому емпіричному матеріалі, тому заслуговує на позитивну оцінку. Дисертація «Реалізація влади на окупованій території: порівняльний аналіз» за своїм змістом, рівнем наукової новизни та характером висновків відповідає спеціальності 052 «Політологія» та вимогам постанови Кабінету Міністрів України № 167 від 06.03.2019 «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», та може бути рекомендована до захисту на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії за спеціальністю 052 – «Політологія».

Робота заслуговує на рекомендацію до проведення експертизи та подальшого захисту.

Науковий керівник
кандидат політичних наук,
доцент кафедри політології
філософського факультету
Харківського національного університету
імені В.Н. Каразіна

Уляна МОВЧАН

підпис засвідчує
В.О. Начальник відділу
кадрів

